Allah'ın (cc) Varlığının ve Birliğinin Delilleri: Gaye ve Nizam, Ekmel Varlık, İhtira/Hudûs ve Fıtrat Delilleri

Evrendeki kusursuz ölçü, denge ve amaçlılıktan hareketle Gaye ve Nizam (İnayet) delilini ayet örnekleriyle açıklar. · Varlıkların sonradan yaratılmış olmasına dayanan Hudûs ve İhtira delilleri ile insanın iç dünyasındaki Ekmel Varlık ve Fıtrat delillerini karşılaştırır. · Evrendeki düzenin sürekliliği üzerinden Allah'ın (cc) birliğini kanıtlayan Burhân-ı Temânu (tevhit) delili hakkında çıkarımlarda bulunur.

HATIRLAYALIM

- Gaye ve Nizam (İnayet) delili, evrendeki ölçü ve dengeden Allah'ın (cc) varlığına ulaşır.
- Hudûs sonradan yaratılmaya, İmkân Zorunlu Varlığa, Ekmel Varlık ve Fıtrat iç dünyaya dayanır.
- Burhân-ı Temânu (Enbiyâ 22), evrendeki düzenin sürekliliğiyle Allah'ın birliğini (tevhit) kanıtlar.

1 EŞLEŞTİRME

Görseldeki Allah'ın (cc) varlığı ve birliği delillerini açıklamalarıyla eşleştiriniz.

☐ 1. Gaye ve Nizam (İnayet) Delili

☐ 2. Hudûs ve İhtira Delili

☐ 3. Ekmel Varlık Delili

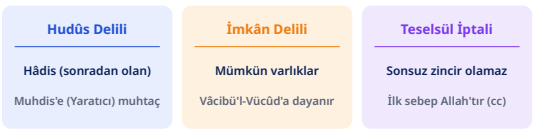
a) Sonradan var olan (hâdis) âlemin kendisini yoktan var eden bir Yaratıcı'ya muhtaç olması

b) Evrendeki hassas ölçü, uyum ve amaçlılığın üstün bir Yaratıcı'yı kanıtlaması

c) İnsan zihnindeki 'en mükemmel ve eksiksiz varlık' düşüncesinden Allah'ın varlığına ulaşılması

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

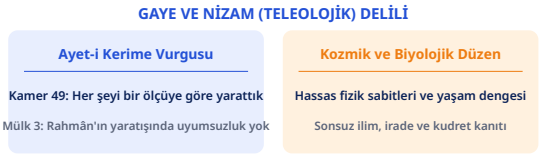
Görseldeki kelam ve felsefe delillerine göre ifadelerin Doğru (D) veya Yanlış (Y) olduğunu belirleyiniz.

	D	Y
İmkân delilinde varlığı başka bir sebebe muhtaç olmayan Allah (cc) için 'Vâcibü'l-Vücûd' kavramı kullanılır.	☐	☐
Fıtrat delili, insanın inanma duygusunu sonradan dış baskıyla kazandığını savunur.	☐	☐
İbn Rüşd, Kur'an'ın tefekkür metoduna dayanan delilleri İnayet ve İhtira olarak sistemleştirmiştir.	☐	☐
Enbiyâ suresi 22. ayet evrende birden fazla yaratıcı olabileceğini ifade eder.	☐	☐

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki «Şüphesiz biz her şeyi bir ölçüye (kadere) göre yarattık.» (Kamer 49) ayeti öncelikle hangi delille doğrudan ilişkilidir?

Ⓐ Gaye ve Nizam (Teleolojik / İnayet) Delili

Ⓑ Ekmel (Ontolojik) Varlık Delili

Ⓒ Kabul-i Âmme (Genel Kabul) Delili

Ⓓ Dini Tecrübe Delili

4 BOŞLUK DOLDURMA

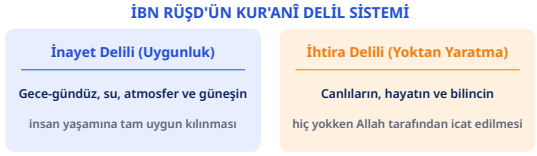
Cümlelerdeki boşlukları kutudaki uygun kavramlarla tamamlayınız.

hâdis · fıtrat · teslis · tevhit

1. Sonradan meydana gelen, başlangıcı olan ve değişime uğrayan varlıklara kelam ilminde _____ denir.
2. Rûm suresi 30. ayette vurgulanan, insanın doğuştan getirdiği tevhit eğilimine _____ delili adı verilir.
3. Allah'ın (cc) zatında, sıfatlarında ve fiillerinde bir ve tek olması inancına _____ denir.

5 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki İbn Rüşd şemasına göre canlıların ve cansızların yoktan yaratılmasına dayanan delil aşağıdakilerden hangisidir?

Ⓐ İhtira Delili

Ⓑ Ekmel Varlık Delili

Ⓒ Fıtrat Delili

Ⓓ Ahlak Delili

6 TABLOYU TAMAMLA

Tablodaki delilleri hareket noktası (dış dünya/iç dünya) ve temel kavramıyla tamamlayınız.

Delil Adı	Hareket Noktası	Temel İlkesi / Ayet Vurgusu
Gaye ve Nizam	Dış dünya (Âfâk)	
Hudûs / İmkân	Dış dünya (Âfâk)	
Ekmel Varlık / Fıtrat	İç dünya (Enfüs)	

7 KISA CEVAP

Görseldeki Ekmel Varlık delili kartını inceleyiniz. Sınırlı ve kusurlu olan insanın zihnindeki 'en mükemmel varlık' fikri neyi kanıtlar?

İÇ DÜNYADAN (ENFÜS) HAREKET EDEN DELİLLER

Ekmel Varlık Delili (Ontolojik)	Fıtrat Delili (Rûm Suresi 30. Ayet)
Kusurlu insan zihnindeki tam/mükemmel varlık fikri Ekmel olan Allah'tan gelir	İnsanın doğuştan getirdiği tertemiz inanma ve Yaratıcı'ya yönelme yeteneği

8 ÇOKTAN SEÇMELİ

Fârâbî ve İbn Sînâ'nın sistemleştirdiği İmkân delilinde 'var olmak ve yok olmak ihtimali eşit olan' evrendeki varlıklara ne ad verilir?

(A) Mümkün varlık (Mümkinü'l-Vücûd)
(B) Zorunlu varlık (Vâcibü'l-Vücûd)
(C) Kadîm ve ezeli varlık
(D) Ekmel-i mutlak varlık

9 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki Burhân-ı Temânu şemasını inceleyerek evrendeki fizik ve biyoloji yasalarının her yerde aynı işlemesinin tevhit inancıyla ilişkisini açıklayınız.

EVRENDEKİ BİRLİK VE TEVHİT İLİŞKİSİ

Evrensel Yasalar	Kusursuz Ahenk	Tevhit Sonucu
Atomdan galaksiye Aynı fizik yasaları	İrade çatışması yok Kaos yerine nizam	Tek İrade ve Kudret Lâ ilâhe illallah

10 SIRALAMA

Görseldeki Hudûs delilinin mantıksal çıkarım basamaklarını 1'den 4'e kadar doğru sırayla numaralandırınız.

HUDÛS DELİLİNİN AKIL YÜRÜTME ZİNCİRİ

1. Gözlem	2. Hâdislik	3. Muhtaçlık	4. Sonuç
Âlem sürekli değişir Oluş ve bozuluş	Değişen her şey sonradan olmuştur	Hâdis olan kendi kendini yaratamaz	Ezeli Yaratıcı (Muhdis) Allah'tır (cc)

- [ ] Sonradan var olan her şeyin kendisini var eden bir yaratıcıya (muhdis) muhtaç olması
- [ ] Evrendeki bütün varlıkların sürekli değişim içinde olduğunun gözlemlenmesi
- [ ] Teselsül imkânsız olduğundan âlemi yoktan yaratan ezeli ve ebedi Allah'ın (cc) varlığına ulaşılması
- [ ] Değişen her şeyin sonradan var olduğunun (hâdis) ve bir başlangıcı bulunduğunun belirlenmesi

11 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki «Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka ilahlar olsaydı kesinlikle ikisinin de düzeni bozulurdu.» (Enbiyâ 22) ayeti hangi delilin temelidir?

TEVHİT VE BURHÂN-I TEMÂNU (ENBİYÂ 22)

Ayet-i Kerime (Enbiyâ Suresi 22)	Mantıksal Çıkarım (Temânu)
Yerde ve gökte Allah'tan başka ilahlar olsaydı ikisinin de düzeni bozulurdu	İki irade çatışır, kaos doğardı Düzenin birliği Yaratıcı'nın birliğini kanıtlar

(A) Burhân-ı Temânu (Allah'ın birliğini kanıtlayan tevhit delili)
(B) Kabul-i Âmme (Tarih boyu toplumların ortak inanç delili)
(C) Psikolojik Fıtrat (Zor anlarda dua etme eğilimi)
(D) Ontolojik Kavram (Zihindeki yetkinlik idesi)

12 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarından yararlanarak kavramları yazınız ve anahtar harflerle şifreyi bulunuz.

Burhân-ı ... (Allah'ın birliğini kanıtlayan kelam delili) ☐☐☐☐☐☐
İnsan zihnindeki en yetkin/mükemmel varlık delili ☐☐☐☐☐
Zorunlu Varlık anlamındaki Vâcibü'l-Vücûd'un ilk kelimesi ☐☐☐☐☐
Âlemin sonradan yaratılmış olmasına dayanan delil ☐☐☐☐☐
Evrenin insana uygunluğunu vurgulayan İbn Rüşd delili ☐☐☐☐☐☐
İnsanın doğuştan getirdiği inanma eğilimi delili ☐☐☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya: